

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

20.03.2024. Nr. 1-6/2

Uz 25.01.2024 1-04.1/18-pav/2024

Latvijas Republikas Satversmes tiesa
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par pieaicināto personu lietā Nr. 2023-42-01

Tiesībsargs saņēma Satversmes tiesas 2024. gada 25. janvāra vēstuli Nr.1-04/18-pav/2024 (reģistrēta 25.01.2024. ar Nr.23), kurai pievienots tiesneses I. Kucinas 2024. gada 24. janvāra lēmums. Ar minēto lēmumu tiesībsargs atzīts par pieaicināto personu lietā Nr. 2023-42-01 "Par Administratīvās atbildības likuma 185. panta ceturtais daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta ceturtajam teikumam", kā arī tiek aicināts izteikt viedokli par jautājumiem, kuriem varētu būt nozīme lietā.

[1] Administratīvās atbildības likuma (turpmāk – AAL) 185. panta ceturtais daļa paredz, ka sūdzību paraksta iesniedzējs. Ja sūdzību iesniedzēja vārdā iesniedz pārstāvis, viņš sūdzībai pievieno attiecīgu pilnvaru vai citu dokumentu, kas apliecina pārstāvja pilnvarojumu iesniegt sūdzību.

Konstitucionālās sūdzības iesniedzēja ieskatā, minētā norma liedza viņa advokātam kā aizstāvim tiesības parakstīt un iesniegt sūdzības tiesā par iestādes lēmumu administratīvā pārkāpuma lietā. Tomēr šādas tiesības aizstāvim esot administratīvā pārkāpuma procesā iestādē. Iesniedzējs uzskata, ka apstrīdētā norma liedz viņam tiesības uz advokāta palīdzību. Savukārt Saeimas kā atbildētāja ieskatā, apskatāmajā gadījumā, iesniedzēja tiesību ierobežojums radies, piemērotājam atklājot neapzinātu AAL robu un veicot kļūdainu likuma normas interpretāciju un piemērošanu.

Lietā nav strīda par advokāta palīdzības pieejamību administratīvā pārkāpuma lietās, bet gan par tās apjomu tiesību uz taisnīgu tiesu īstenošanas kontekstā. Tādējādi, lai izvērtētu AAL 185. panta

ceturtās daļas atbilstību Satversmes 92. panta ceturtajam teikumam, sākotnēji noskaidrojams tiesību uz advokāta palīdzību tvērums.

[2] Satversmes 8. nodaļā, Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijā (turpmāk – ECK) un Eiropas Savienības pamattiesību harta (turpmāk – Harta) definēto pamattiesību skaitā nav paredzēta advokāta kā subjekta tiesību aizsardzība. Turklāt atbilstoši AAL 39. panta nosacījumiem aizstāvis (t.sk. advokāts) piedalās administratīvā pārkāpuma procesā citas personas statusā, bet nav tā dalībnieks.

Personas tiesības uz advokāta palīdzību Satversmes 92. panta izpratnē ir tiesību uz taisnīgu tiesu elements. Minēto tiesību aizsardzību paredz arī ECK 6. pants, Harta 47. pants un ANO Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām (turpmāk – Pakts) 14. pants, kā arī citi starptautiski dokumenti. Eiropas Cilvēktiesību tiesas (turpmāk – ECT) ieskatā ECK 6.panta mērķis kopumā ir aizsargāt tieši apsūdzētā tiesības.¹ Arī administratīvā pārkāpuma procesā pēc būtības tiek skartas un attiecīgi ir aizsargājamās vienīgi procesa dalībnieku tiesības un tiesiskās intereses. Līdz ar to advokāta tiesības skatāmas vienīgi kā procesa dalībnieka pamattiesību elements, kurš var sekmēt iesaistītās personas interešu efektīvāku aizsardzību.

[3] Pēc Satversmes tiesas nolēmuma² lietā par Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa (turpmāk - APK) normām, administratīvā pārkāpuma lietas sāka dēvēt par “mazajiem” kriminālprocesiem, un attiecināt krimināltiesību principus, jo APK tiesību principi nebija definēti. Tomēr 2020.gadā APK zaudēja spēku, bet AAL 5.nodaļā definētie administratīvā pārkāpuma procesa pamatprincipi vienīgi daļēji saskan ar Kriminālprocesa likuma (turpmāk - KPL) 2.nodaļā definētajiem principiem. Turklāt AAL atšķirībā no KPL neparedz, ka aizstāvja dalība varētu būt obligāta. Vienlaikus saskaņā ar AAL 53.panta otro daļu par aizstāvi administratīvā pārkāpuma procesā var būt jebkura pilngadīga persona, kuras rīcībspēja nav ierobežota. Tādējādi AAL izpratnē advokāts ir tikai viens no subjektiem, kurš var palīdzēt pie atbildības saucamai personai.

[4] ECK 6. panta trešajā daļā noteiktas minimālās tiesības, kuras ir ikvienam apsūdzētajam, t.sk., atbilstoši c) punktam aizstāvēt sevi pašam vai ar paša izvēlētu juridisku palīdzību, vai, ja trūkst līdzekļu, lai algotu šo juridisko palīdzību, saņemt to bez maksas, ja to prasa justīcijas intereses. Līdzīgi arī Pakta 14.panta trešās daļas d) punkts paredz, ka apsūdzētā minimālo tiesību skaitā ir tikt

¹ European Court of Human Rights “Guide on Article 6 of the European Convention on Human Rights Right to a fair trial (criminal limb)” Updated on 31 August 2021, 80.lpp.

² Satversmes tiesas 2002.gada 20.jūnijā spriedums lietā Nr.2001-17-0106

tiesātam, viņam klātesot, un aizstāvēt sevi pašam vai ar paša izraudzīta aizstāvja starpniecību. Atbilstoši Hartas 47.panta otrās daļas nosacījumiem ikvienai personai ir iespējas saņemt konsultāciju, aizstāvību un pārstāvību.

ECT ieskatā tiesības aizstāvēties personīgi, ar paša izvēlēta vai iecelta jurista palīdzību atkarīgas no valsts tiesību aktiem.³ Tādējādi tiesības uz advokāta palīdzību, tiesību uz taisnīgu tiesu kontekstā, tiek interpretētas kā tiesības uz aizstāvību, kuras pie atbildības saucamā persona var īstenot pati vai saņemot citas personas juridisko palīdzību (konsultāciju), aizstāvību un pārstāvību.

[5] ECT secināja, ka juridiskās palīdzības jēdzienu nosaka valsts tiesību akts un tas neaprobežojas tikai ar klienta norādījumu izpildi. Tās būtība ir sniegt pusēm juridiskas konsultācijas saskaņā ar advokāta labākajām zināšanām.⁴ ECT uzsvēra, ka advokāta, kas sniedz juridisko palīdzību, loma ir jāsaprot kā pienākums sniegt pusei vispusīgu juridisku konsultāciju.⁵ Tāpat ECT atzinusi, ka tiesības uz advokāta palīdzību ietver divas minimālās prasības. Pirmkārt tiesības sazināties un konsultēties ar advokātu pirms pratināšanas, kas ietver arī tiesības sniegt konfidenciālus norādījumus aizstāvim. Otrkārt advokāta fizisku klātbūtni sākotnējās un jebkādās turpmākas nopratināšanās pirmstiesas procesa laikā. Aizstāvja klātbūtnei jānodrošina sniegtās juridiskās palīdzības efektivitāti.⁶

Satversmes tiesas ieskatā⁷ no Satversmes 92. panta pirmā un ceturtā teikuma kopsakarības izriet, ka ikviena tiesības uz advokāta palīdzību saprotamas kā subjektīvās tiesības uz kvalificētas juridiskās palīdzības saņemšanu, proti, personai nolūkā aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā ir tiesības saņemt tai nepieciešamo juridisko palīdzību no personām, kas ir ieguvušas attiecīgās zināšanas un iemaņas. Tiesības uz advokātu Satversmes 92. panta izpratnē, pirmkārt, ietver tiesības uz kvalificētu juridisko palīdzību un, otrkārt, valsts pienākumu šādu palīdzību sniegt personām, kuras pašas nevar to atļauties. Tādējādi tiesības uz advokāta palīdzību primāri ir interpretējamas, kā tiesības uz juridisko palīdzību.

[6] Eiropas Padomes Direktīvas 2002/8/EK (2003. gada 27. janvāris) par to, kā uzlabot tiesu pieejamību pārrobežu strīdos, nosakot kopīgus obligātus noteikumus attiecībā uz juridisko palīdzību šādos strīdos 3. panta otrās daļas izpratnē juridisko palīdzību uzskata par atbilstīgu, ja tā garantē pirmstiesas konsultāciju, lai panāktu izlīgumu pirms tiesvedības ierosināšanas vai juridisku

³ ECT 2001.gada 15.novembra spriedums lietā Correi de Matos V.Portugal &122

⁴ ECT 2007.gada 22.marta spriedums lietā Sialkowska v. Poland &69

⁵ Turpat &113

⁶ ECT 2018.gada 9.novembra spriedums lietā Beuze v. Belgium &125

⁷ Satversmes tiesas 2003.gada 23.jūnija spriedums lietā Nr.2003-04-01 5. p.

palīdzību un pārstāvību tiesā un palīdzības saņēmēja atbrīvojumu no tiesāšanās izdevumu segšanas vai šo izdevumu atlīdzināšanu.

Eiropas Padomes 2009. gada 30. novembra Rezolūcija par ceļvedi aizdomās turētu vai apsūdzētu personu procesuālo tiesību stiprināšanai kriminālprocesā, rosina veikt pasākumus, lai nostiprinātu tiesības saņemt juridisku konsultāciju un juridisku palīdzību (C pasākums). Ar to tiek saprastas aizdomās turētās vai apsūdzētās personas tiesību, saņemt juridiskas konsultācijas (ar advokāta palīdzību), būtiskums jau kriminālprocesa visagrākajā stadijā, lai nodrošinātu kriminālprocesa taisnīgumu. Tāpat tiesībām saņemt juridisku palīdzību būtu jānodrošina efektīva piekļuve tiesībām uz juridiskām konsultācijām.

Eiropas Padomes Direktīvas 2012/29/ES (2012. gada 25. oktobris), ar ko nosaka noziegumos cietušo tiesību, atbalsta un aizsardzības minimālos standartus un aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2001/220/TI 4.panta pirmajā daļā noteikts dalībvalstis nodrošina, lai cietušajiem no pirmā saziņas brīža ar kompetento iestādi bez liekas kavēšanās tiktu sniegta informācija kā un ar kādiem nosacījumiem viņi var saņemt juridisku konsultāciju, juridisko palīdzību vai jebkura cita veida konsultāciju.

Eiropas Padomes Direktīvas 2013/48/ES (2013. gada 22. oktobris) par tiesībām uz advokāta palīdzību kriminālprocesā un Eiropas apcietināšanas ordera procesā, par tiesībām uz to, ka pēc brīvības atņemšanas informē trešo personu, un par tiesībām, kamēr atņemta brīvība, sazināties ar trešām personām un konsulārajām iestādēm 3.pants paredz, ka tiesības uz advokāta palīdzību ietver valsts pienākumu nodrošināt, ka aizdomās turētajiem (apsūdzētajiem) tiesības privāti tikties un sazināties ar advokātu un uz advokāta klātbūtni un efektīvu līdzdalību, kad viņus nopratina, kā arī tiesības uz sava advokāta klātbūtni izmeklēšanas vai pierādījumu vākšanas darbībās. Minētās direktīvas preambulas 18.apsvērumā norādīts, ka attiecībā uz sīkiem kriminālpārkāpumiem tai [direktīvai] nebūtu jāietekmē dalībvalstu pienākumi saskaņā ar ECK nodrošināt tiesības uz taisnīgu tiesu, tostarp tiesības saņemt advokāta juridisko palīdzību.

Eiropas Padomes Direktīvas (ES) 2016/1919 (2016. gada 26. oktobris) par juridisko palīdzību aizdomās turētajiem un apsūdzētajiem kriminālprocesā un pieprasītajām personām Eiropas apcietināšanas ordera procesā 3.pantā noteikts, ka "juridiskā palīdzība" ir dalībvalsts finansējums advokāta palīdzībai, kas nodrošina tiesību uz advokāta pieejamību īstenošanu. Atbilstoši minētās direktīvas 4.panta pirmajai daļai valsts nodrošina personai, kurai trūkst līdzekļu apmaksāt advokāta palīdzību, juridisko palīdzību, ja tas nepieciešams tiesiskuma interesēs.

Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums paredz, ka triju veidu juridisko palīdzību, t.i., juridiskās konsultācijas, procesuālo dokumentu sastādīšana un pārstāvība tiesā. Tādējādi starptautisko un nacionālo normatīvo aktu izpratnē pieteikumu, sūdzības apliecināšana/parakstīšana un iesniegšana tiesā, personas vietā, nav uzskatāma par advokāta juridisko palīdzību, tiesību uz taisnīgu tiesu tvērumā.

[7] Atbilstoši Eiropas Padomes Ministru komitejas ieteikuma Nr.R(93)1 dalībvalstīm par efektīvu piekļuvi likumam un tiesai nabadzīgajiem 4.punktam lietas dalībniekam nedrīkst liegt advokāta palīdzību. Tomēr būtu vēlams, lai persona pati savu lietu iesniegtu tiesā, lai atvieglotu tiesas pieejamību, tad advokāta pārstāvībai nevajadzētu būt obligātai. Arī AAL 40. panta otrā daļa paredz, ka pie atbildības saucamā fiziskā persona piedalās administratīvā pārkāpuma lietas izskatīšanā personiski (nepilngadīgā persona — ar pārstāvja līdzdalību), bet juridiskā persona — ar pārstāvja starpniecību. Pie atbildības saucamā persona savus pienākumus izpilda personiski tiktāl, ciktāl administratīvā pārkāpuma lietas ietvaros nepieciešama personiska pienākumu izpilde.

Var pastāvēt situācijas, kad personai objektīvi nav iespējas parakstīt sūdzību vai to iesniegt tiesā personīgi (piemēram, fiziski trūkumi). Attiecībā uz šāda veida situācijām, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka gadījumos, kad persona kādu iemeslu dēļ ir kavēta vērsties tiesā, brīva pieeja tiesai nozīmē arī iespēju vērsties tiesā ar pārstāvja starpniecību. Aizstāvot savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā, personai ir tiesības izvēlēties savu pārstāvi.⁸ Kā jau tika minēts pārstāvība ir viens no tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu elementiem Hartas 47.panta otrās daļas izpratnē. AAL un KPL nošķir aizstāvības un pārstāvības jēdzienus, bet Civilprocesa likumā un Administratīvā procesa likumā definēts vienīgi pārstāvja institūts.

[8] Satversmes tiesa norādījusi, ka pārstāvība ir tāda likumā, statūtos vai līgumā paredzēta vienas personas darbošanās citas personas interesēs, kuru tā veic šīs citas personas vārdā un kura šai citai personai rada tiesiskas sekas. Tāpat pārstāvība civilprocesā ir tāda civilprocesuāla tiesiska attiecība, kurā viena persona (pārstāvis) pilnvarojuma robežās izpilda otras personas (pārstāvamā) vietā procesuālās darbības tiesā vai arī palīdz pārstāvamai personai izpildīt šīs darbības, piedaloties līdzās tai tiesas procesā.⁹ AAL 54.panta pirmā daļa paredz, ka pārstāvis ir persona, kas uz likuma vai līguma pamata rīkojas pārstāvamās personas – juridiskās personas, cietušā, aizskartā mantas īpašnieka, nepilngadīgas personas vai pie atbildības saucamās personas — publisko tiesību

⁸ Satversmes tiesas 2003. gada 6. novembra spriedums lietā Nr.2003-10-01 2.p.

⁹ turpat

juridiskās personas amatpersonas vārdā. Minētā panta piektajā daļā noteikts, ka pilnvarojums dod pārstāvim tiesības pārstāvamā vārdā izpildīt procesuālās darbības, kuru apjoms norādīts pilnvarā.

Savukārt atbilstoši AAL 33.pantam tiesības uz aizstāvību ir tiesības zināt par kāda pārakumā izdarīšanu persona tiek turēta aizdomās, un tās var tikt īstenotās arī ar aizstāvja vai pārstāvja starpniecību. Arī AAL 53.panta pirmajā daļā noteikts, ka aizstāvis sniedz juridisko palīdzību pie atbildības saucamajai personai. Tādejādi sūdzības parakstīšana un fiziska iesniegšana pie administratīvās atbildības saucamās personas vietā pēc būtības uzskatāma par pārstāvību, t.i., daļību procesā ar pārstāvja starpniecību.

Nav šaubu par zvērinātu advokātu kvalifikāciju un spējām sniegt pie administratīvās atbildības saucamai personai juridisku konsultāciju, kā arī aizstāvēt vai pārstāvēt viņas intereses. Tomēr katrā gadījumā atsevišķi jāizvērtē, kurš no minētajiem palīdzības veidiem attiecīgajā situācijā ir objektīvi nepieciešams un izmantojams, kā arī sekmēs pie administratīvās atbildības saucamās personas tiesību un tiesisko interešu efektīvāku aizsardzību.

Vienlaikus var pastāvēt situācijas, kad personām, kuru daļībai administratīvā pārkāpuma procesā objektīvi nepieciešama pārstāvja palīdzība, ir vajadzīga arī aizstāvja juridiskā palīdzība, t.i., nepieciešama abu veidu palīdzība. Piemēram, ja pie administratīvās atbildības tiek saukta nepilngadīgā persona, kuras vecākam nav zināšanu tiesību jomā. Papildu personu iesaistes lietderība administratīvā pārkāpuma procesā varētu būt diskutabla. Tomēr tas acīmredzami nemazina pie atbildības saucamās personas tiesību un tiesisko interešu aizsardzības līmeni, ciktāl viņai pastāv rīcības un izvēles brīvība, aicinot advokātu vai citu personu juridiskās palīdzības sniegšanai.

[9] AAL 186.pants neparedz personas vai viņas pārstāvja pienākumu klātienē iesniegt tiesā sūdzību par amatā augstākas amatpersonas lēmumu. Proti, minēto darbību var veikt izmantojot pasta vai kurjera pakalpojumus, kā arī elektroniskā veidā.

Augstākā tiesa secināja¹⁰, ka parakstot līgumu, atbildētājs nepārprotami izteicis savu gribu par visiem līguma noteikumiem, tostarp par apsolījumu, kurā viņš kā fiziska persona uzņēmie personisku pilnu finansiālu atbildību. Vispārpieņemts ir uzskats, ka jebkurā gadījumā paraksts, kas izdarīts bez rakstiskas ierunas, pauž parakstītāja piekrišanu. Tāpat virkne normatīvo aktu

¹⁰ AT Senāta Civillietu departamenta 2012. gada 8.februāra spriedums lietā Nr. SKC –36/2012 7.3.p.

(piemēram, Iesniegumu likums 7.panta pirmās daļas 2.punkts, Informācijas atklātības likuma 11.panta otrā daļa, Civilprocesa likuma 130.panta ceturtā daļa, Administratīvā procesa likuma 56.panta 1¹ daļa) paredz, ka paraksta neesamība tiek uzskatīta par šķēršli uzskatīt personas pieteikuma vai iesnieguma izskatīšanu. Tādējādi nebūtu pareizi noniecināt procesa dalībnieka iesnieguma vai sūdzības paraksta kā personas gribas apliecinājuma nozīmi. Iesnieguma parakstīšana un iesniegšana ir uzskatāma par procesuāla rakstura darbību, kuru advokāts kā pārstāvis var veikt gadījumā, ja administratīvā pārkāpuma procesa dalībniekam pastāv objektīvi šķēršļi veikt šo darbību patstāvīgi.

AAL 185.panta ceturtās daļas otrais teikums paredz iespēju tieši pārstāvim rīkoties iesniedzēja vārdā, kas novērš situācijas, kad procesa dalībniekam, kurš objektīvi nevar īstenot savas tiesības patstāvīgi (piemēram, esot garīga rakstura, kustību vai runas traucējumiem), būtu liegtas iespējas veikt darbības savu tiesību vai tiesisko interešu aizsardzībai. Minētās tiesības šādā situācijā esošai personai paredz arī AAL 167.panta ceturtā daļa.

Vienlaikus ir pamatota konstitucionālā sūdzības iesniedzēja norāde par likumdevēja rīcības nekonsekvenci, t.i., AAL 167.panta ceturtajā daļā paredzot arī aizstāvja tiesības iesniegt sūdzību amatā augstākai iestādes amatpersonai. Proti, tieši šie AAL 167.panta ceturtās daļas nosacījumi, neiekļauj AAL izveidotajā tiesību aizsardzības sistēmā, jo paredz iespēju juridiskās palīdzības sniedzējam veikt pārstāvībai raksturīgas darbības, arī situācijā, kad pie atbildības saucamai personai nav objektīvi šķēršļi patstāvīgi piedalīties administratīvā pārkāpuma procesā, pašam parakstot un iesniedzot (nosūtot) sūdzību par iestādes lēmumu. Tomēr minētās normas nosacījumi netiek apstrīdēti.

[10] AAL 40.panta otrajā daļā nostiprināts personas dalības princips. Arī tiesībzinātnieki norāda uz minētā principa esību un nozīmi AAL, t.i., pie atbildības saucamās personas pienākumu personīgi piedalīties administratīvā pārkāpuma procesā. Proti, viņa nevar šīs tiesības deleģēt aizstāvim. Aizstāvja institūts AAL aprobežojas ar juridiskās palīdzības sniegšanu un neietver fizisku personu pārstāvības tiesības.¹¹ Tāpat sistēmiski raugoties, t.i., atbilstoši AAL 166. un 177.pantam administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu (iestādē un tiesā) var pārsūdzēt vienīgi persona, kurai piemērots administratīvais sods, cietušais, bet daļā par rīcību ar mantu — arī aizskartais

¹¹ "Administratīvo pārkāpumu tiesības. Administratīvās atbildības likuma skaidrojumi", TNA, 2020.g., 224.lpp.

mantas īpašnieks. Turklāt saskaņā ar AAL 53. panta otro daļu aizstāvis neaizvieto aizstāvamo personu.

Saskaņā ar tiesībsarga rīcībā esošo informāciju AAL izstrādes mērķis bija uzlabot administratīvā pārkāpuma lietu izskatīšanas procesu, padarot to ātrāku un efektīvāku. Tomēr tiesībsarga rīcībā nav datu par nodomu to tuvināt "advokātu procesam", kurā aizstāvis kā juridiskās palīdzības sniedzējs varētu brīvi rīkoties personas vietā.

Apkopojot iepriekš minēto, secināms, ka AAL 185.panta ceturtnā daļa neliedz personai Satversmes 92.panta ceturtnajā teikumā garantētās tiesības uz advokāta, kā aizstāvja, kurš sniedz juridisku palīdzību atbalstu, vai advokāta kā pārstāvja palīdzību administratīvā pārkāpuma procesā.

[11] Iesniedzot sūdzību par augstākas iestādes nolēmumu, administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros, persona pēc būtības rosina tiesai veikt tiesiskuma pārbaudi. Savukārt tiesības uz pieeju tiesai skatāmas jau Satversmes 92.panta pirmā teikuma kontekstā.¹² AAL 185.panta ceturtnās daļas nosacījumi faktiski ierobežo indivīda iespējas brīvi izvēlēties personu ar kuras palīdzību viņa varētu īstenot minētās pamattiesības, t.i., iesniegt sūdzību tiesā.

Satversmes tiesa¹³ un ECT¹⁴ secinājušas, ka personas tiesības uz taisnīgu tiesu nav absolūtas un var tikt ierobežotas tiktāl, ciktāl tās netiek atņemtas pēc būtības. Turklāt ikvienam tiesību ierobežojumam ir jābūt noteiktam ar likumu, un attaisnojamam ar leģitīmu mērķi, kurš ir arī samērīgs ar noteikto ierobežojumu.

Lietā nav strīda, ka minētais ierobežojums ir noteikts ar likumu. Tomēr tas neliedz personai nepastarpināti iesniegt sūdzību tiesā. Vienlaikus atbilstoši Saeima atbildes rakstā norādītajam, likumdevējam nav bijis nodoms ierobežot personai iespējas vērsties tiesā arī ar citu cilvēku (t.sk., aizstāvja vai advokāta) tehnisku starpniecību vai palīdzību. Tādējādi atbildētājs pēc būtības atzīst, ka AAL 185.panta ceturtnajā daļai, ciktāl tā ierobežo indivīdam iespējas vērsties tiesā, izmantojot citu personu palīdzību, nav leģitīmā mērķa. Vienlaikus tiesībsarga ieskatā AAL 40.panta otrajā daļā nostiprinātais personas dalības princips būtu attiecināms vienīgi uz darbībām, kuru norise bez procesa dalībnieku iesaistes vai klātbūtnes pēc būtības nav iespējama. Savukārt faktiski tehniska rakstura darbības, kuras tieši nevar ietekmēt iestādes vai tiesas vērtējumu par notikuma vai

¹² Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija sprieduma lietā Nr. 2009-93-01 8.3. p.

¹³ Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra sprieduma lietā Nr.2002-04-03 4.p.

¹⁴ ECT 1975.gada 21.februāra spriedums lietā Golder v. United Kingdom &33

darbību tiesisko dabu, šis princips neliedz veikt personām, kuras nav administratīvā pārkāpuma procesa dalībnieki. Pretējā gadījumā sūdzību iesniegšana nebūtu iespējama arī ar pasta vai kurjera starpniecību.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ja normai nav leģitīma mērķa, tās radītais personas tiesību ierobežojums nav samērīgs ar sabiedrības ieguvumu.¹⁵ Tādējādi AAL 185.panta ceturtās daļas nosacījumi, ciktāl tie liedz iesniegt sūdzību tiesā ar citas personas (aizstāvja, advokāta) palīdzību, uzskatāmi par nesamērīgu Satversmes 92.panta pirmajā teikumā garantēto tiesību uz pieeju tiesai ierobežojumu.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

* No 2024.gada janvāra Tiesībsarga biroja gatavotie dokumenti tiek formatēti, ievērojot pieklūstamības prasības personām ar uztveres un redzes traucējumiem.

¹⁵ Satversmes tiesas 2003.gada 5.marta sprieduma lietā Nr.2002-18-01 7.p.